

LR 6-9/2018

Õed-vennad Tannerid

Robert Walser

Saksa keelest tõlkinud Liisi Rünkla

Ühel hommikul astus raamatukaupluse poisiohtu noormees ja palus kokkusaamist juhatajaga. Korraldati, nagu ta soovis. Raamatukaupluse juhataja, väga väärrika välimusega vana mees, vaatas pisut pelglikku enda ees seisjat teraselt ja palus tal rääkida. „Ma tahan raamatukaupmeheks saada,” ütles nooruke algaja, „nimelt selle järele tunnen ma igatsust ja ma ei tea, mis võiks mind takistada oma kavatsust ellu viimast. Mu meelest on raamatuäri kütkestav ja ma ei mõista õieti, kuidas on juhtunud, et pean ikka veel ilma selle armsa ja ilusata vaevlema. Vaadake, mu härra, mulle paistab, et mina, nii kuidas ma praegu siin teie ees seisan, sobin erakordselt hästi teie poest raamatuid müüma, ja just nii palju, kui te iganes müüa tahaksite. Ma olen nagu müüjaks sündinud – rüütellik, elavaloomuline, viisakas, kiire, täpne, otsustav, arvestav, tähelepanelik, aus ja ometi mitte nii rumalalt aus, kui ma ehk paistan. Küllap oskan ma hinda alandada, kui mu ees seisab mõni vaene õnnetu üliõpilane, ja hinda üles kruvida, et teha head meelt rikastele, kes ju nii mõnigi kord ei tea, mida oma rahaga peale hakata. Ma usun, et kuigi olen veel noor, tunnen ma juba mõnevõrra inimesi, pealegi armastan ma neid, kui tahes erinevad nad ka poleks; niisiis ei annaks ma oma inimesetundmist kunagi pettuse teenistusse, ja niisama vähe mõtlen ma teie väärtuslikku äri kahjustada, hoolitsedes liialt mõnede vaeste õnnete eest. Ühesõnaga – minu inimesearmastust tasakaalustab ärivaist, mis on samavõrd kaalukas ja paistab mulle samavõrd elutähtis kui armastusega täidetud hing – ma pean ilusasti mõõtu, selles võite juba ette kindel olla.”

Raamatukaupmees vaatas noormeest tähelepanelikult ja imestusega. Ta paistis kahtlevat, kas tema *vis-à-vis*, kes nii kenasti kõneles, jättis talle hea mulje või mitte. Ta ei osanud seda selgesti hinnata, see viis teda pisut segadusse ja seetõttu küsis ta peaaegu kohmetuna, kuid leebelt: „Võin ma siis, noorhärra, pisut teie tausta uurida, nagu on kombeks?” Ja kõnetatav vastas: „Nagu on kombeks? Ma ei mõista, mida te sellega mõtlete! Mulle meeldiks, kui te midagi uurida ei sooviks. Ja üldse – kelle käest ja kustkohast, ja mis eesmärk võiks sellel olla? Teile jutustataks minust kõiksugu asju, aga kas siis sellest piisaks, et te minuga rahule jääksite? Mida teaksite te minust, kui teile näiteks öeldaks, et ma olen väga heast perekonnast, mu isa on lugupeetud mees, mu vennad võimekad, lootustandvad inimesed ja ma ise pigem tarvitamiskõlblik, pisut püsimatü, aga loodetavasti mitte liialt, pisut võiks mind ikkagi usaldada, ja nii edasi? Te ei teaks minust siiski mitte midagi ja teil poleks vähimatki põhjust mind seepeale suurema rahuga oma ärisse müüjaks võtta. Ei, härra, uurimisest ei ole harilikult mingit kasu, ma soovitan teile, kui tohin teile kui vanemale härrale nõu anda: jätke see, sest ma tean, et kui võiksin ja suudaksin teid petta ja mitte õigustada lootusi, mida te nende teadete toel minule asetaksite, petaksin teid

sedavõrd enam, kuivõrd paremini kõlaksid need soovitusel, mis oleksid siis ju vaid valetanud, kuna need rääkisid minust head. Ei, austatud härra, kui te mõtlete mind tööle võtta, siis palun ma teid ilmutada pisut enam julgust kui enamik teisi juhatajaid, kellega olen tegemist teinud, ja võtta mind tööle lihtsalt selle mulje põhjal, mille ma teile siin jätan. Pealegi, kui otse tõtt öelda, kõlaksid teated minu kohta üksnes kehvasti.”

„Nii? Mispärast siis?”

„Ma olen ju igalt poolt, kus ma iganes olen viibinud,” jätkas noormees, „peagi edasi läinud, mulle ei meeldinud lasta oma noorel jõul hapneda kitsastes ja umbsetes kirjutustubades, kui need ka üldise arvamuse kohaselt olid kõige eeskujulikud kirjutustoad, näiteks pangad. Ära aetud ei ole mind seni veel kusagilt, ikka olen ma läinud vabast minnatahtmisest, kõigist ametitest ja positsioonidelt, mis lubasid küll karjääri ja tont teab mida veel, mis aga oleksid mu tapnud, kui oleksin paigale jäänud. Igal pool, kus ma olen viibinud, on kahetsetud mu lahkumist, kurdetud mu teguviisi üle ja ennustatud raskusi mu edaspidisel teel, aga ometi on alati sündsaks peetud mulle õnn kaasa soovida. Teie juures,” (ja noormehe hääl muutus korruga truusüdamlikuks) „härra raamatukaupmees, siin võiksin ma kindlasti aastaid püsida. Igatahes räägib paljugi selle poolt, et anda teile põhjust minuga katset teha.” Ja raamatukaupmees ütles: „Teie avameelsus meeldib mulle, ma võtan teid nädalaks oma kauplusesse proovi peale. Kui te sobite, ja kui olete siis veel seda nägu, et tahate kauemaks minu juurde jääda, siis räägime edasi.” Nende sõnadega, mis noorel kohaotsijal ühtlasi lahkuda lubasid, helistas vanahärra elektrikella, mispeale nagu voolust kohale kantuna ilmus keegi väike vanemapoolne prillidega mees.

„Andke sellele noorhännale midagi teha!”

Prill noogutas. Nii oligi Simon saanud raamatukaupluses abiliseks. Simon, jah, see oli ta nimi.